BOSHLANG'ICH SINFLARDA SINFDAN TASHQARI MASHG`ULOTLARNI O'RGATISHNING USULLARINI PSIXOLOGIK TAHLILI

Tojiyeva Dilnoza
Termiz davlat pedagogika instituti talabasi
Mirzayeva Gulchexra
Termiz shaxar 9-umumiy o'rta ta'lim maktabi o'qituvchisi

Annotatsiya: *Ushbu tezisda maktabda ta'lim oluvchi o'quvchilarning maktabdan tashqari ishlarga jalb qilish, tashkil qilish bosqichlari, turlari va bu ishga rahbarlik qilayotgan ishchi hodimning vazifalari va majburiyatlari qisqacha yoritib o'tilgan.*

Kalit so'zlar: *dars tizimi, nutq odobi, ta`lim, o'quvchining kolleksiya qilish mahorati, konsepsiya.*

Umumiy o'rta ta'lim maktabi o'quv tarbiyaviy ishining tarkibiy qismi, o'quvchilarning bo'sh vaqtini tashkil etish shakllaridan biri. Sinfdan tashqari ishlar o'quvchilarni barkamol shaxs sifatida shakllantirish va ularni hayotga tayyorlashda keng imkoniyatlar yaratadi. Sinfdan tashqari ishlarga o'quvchilar bilan o'tkaziladigan va ularga tarbiya hamda bilim berishga qaratilgan turli xil mashg'ulotlar tizimi kiradi. Bunday mashg'ulotlar pedagogik jamoa, sinf rahbari, yoshlar tashkilotlari rahbarligi va bolalarning o'z-o'zini boshqarish tashkilotlari tomonidan darsdan tashqari vaqtda uyushtiriladi. O'quvchilarning sinfdan tashqari ishlarni tashkil etishda o'quvchilar saroylari, yosh texniklar, yosh tabiatshunoslar, yosh sayyohlar klubi va maktabdan tashqari boshqa muassasalar katta yordam beradi. Sinfdan tashqari ishlarning asosiy shakllari sifatida ommaviy ishlar (maktab klublaridagi tadbirlar, kecha, munozara va tanlovlar o'tkazish, viktorina va ko'rgazmalar uyushtirish, tabiat qo'yniga, maktab va muzeylarga ekskursiyalarga chiqish), to'garak ishlari (o'quvchilarning turli to'garaklar, sport seksiyalari, ansambllardagi qatnashishlari), mustaqil ishlar (o'quvchilarning sinfdan tashqari o'qishi, kolleksiya to'plashi, texnika, musiqa, tasviriy san'at, chizmachilik va sh.k. bilan mustaqil shug'ullanishi)ni ko'rsatish mumkin. Sinfdan tashqari ishlar o'quvchilarning darsdan bo'sh vaqtlaridagi o'quv - tarbiya jarayonini to'ldiradi va kengaytiradi, o'quvchilarning mustaqil bilim olishlariga, ijobiy qobilyatlarini, tashabbuskorligini oshirishiga imkoniyat yaratadi. Ushbu maqolada boshlang'ich sinf matematika darslarida o'quvchilarning sinfdan tashqari ishlarini tashkil etishning maqsadi, mazmuni, shakllari, vositalarini ko'riB Mazkur ta'limotga asosan maktabdan tashqari

ishlarni rejalashtirish va uning amalga oshirilishiga rahbarlik hamda nazoratni uyushtirib borish maktab ichki boshqaruv tizimida muhim ahamiyat kasb etadi. Sinfdan va maktabdan tashqari ishlarning umummaktab rejasini ma’naviy va ma’rifiy ishlar bo‘yicha direktor o‘rinbosari rahbarligida, sinf rahbarlari, metodik birlashmasi, tajribali o‘qituvchilar, maktab kutubxonasi, o‘quvchi- yoshlar tashkiloti, o‘quvchilar uyushmasi, ota-onalar qo‘mi- tasi hamda to‘garak rahbarlarining faol ishtirokida tuzish hamda uni maktabning yig‘ilishida muhokamadan o‘tkazib tasdiqlash maqsadga muvofiqdir. Direktor o‘qituvchilar, sinf rahbarlari, tarbiyachilar va o‘quvchilarga nisbatan tutgan tizimida birlik bo‘lishiga erishadi, maktabning oila, kattalarning mehnat jamoalari, jamoat tashkilotchilari bilan uzviy hamkorlik qilishiga intiladi. Maktabning tarbiyaviy jarayoniga rahbarlik qilishda direktor boshlang‘ich va o‘quv sinflar tarbiyaviy ishida izchillikka rioya qilishga alohida e’tibor beradi, bu bilan ta’lim jarayonida ham, Shuningdek, darsdan tashqari vaqtda ham tarbiyaning uzluksiz- lik tamoyillarini amalga oshiradi.Sinf rahbarining tarbiyaviy ish rejasi — bu majburiy peda- gogik hujjatdir. Ish reja choraklik, yarim yillik va bir yillik tuzilishi mumkin. Hozirgi sharoitda tajribalarning ko‘rsatishiga binoan yarim yillik rejasidan foydalanish ancha samara bermoqda. Rejalashtirishda quyidagilar nazarda tutilsa, uning samarasi ancha oshadi: Reja mahalliy sharoitga qarab, maktabning joylashgan o‘rni, albatta, o`quvchilarninrg saviyasi, yoshiga qarab mumkin qadar mos tuzilishi kerak. Reja muayyan maqsadga qaratilishi va real (aniq) bo‘lishi zarur. Bolalar va o‘smirlar uyushmasi bilan kelishilishi lozim. Rejada o‘quvchilarning kuzgi, qishki, bahorgi va yozgi ta’tillarida qiladigan ishlari aks etishi kerak. O‘tkaziladigan 28 tadbirlarning bajaruvchi shaxslari, muddati va bajarilishi, turi aniq ko‘rsatilishi lozim. Reja maktab direktori o‘rinbosarlari tomonidan ko‘rib, direktor tomonidan tasdiqlanishi shart. Rejalashtirishda sinf rahbarining pedagogik tayyorgarligi, tajriba va shaxsiy xususiyatlari juda katta ahamiyat kasb etadi. .O‘quvchilarning sharqona milliy urf-odat, an’analar haqidagi bilim darajasi.qomusiy ma’rifatparvar, mutafakkirlar hamda hozirgi zamon shoir, yozuvchilarning ijodiyotidan namuna bilishlari. yuqoridagilarni aniqlashda suhbat, anketa usullaridan foydalanish o‘rinlidir. shundagina har bir o‘qituvchi-tarbiyachilarning betakror, bir-biriga o‘xshamagan tarbiyaviy tadbir rejalari bunyodga keladi. bunday rejalar tarbiyaviy ta’sirga ega bo‘lib, ko‘zlangan maqsadga erishtira oladi. Xulosa: Sinfdan tashqari o‘qish o‘quvchilarning mustaqil faoliyati asosida uyushtiriladi. Bu esa, bir tomondan, o‘quvchilarning yosh xususiyatlarini, qiziqishlari doirasini, ikkinchi tomondan, o‘qishga tavsiya qilinadigan asarlarning dastur mavzusiga mosligi va badiiy barkamolligini alohida inobatga olishni taqozo

etadi. Shuningdek, sinfdan tashqari oʻqish jarayonida nutq oʻstirish ishlariga alohida e'tibor beriladi. Chunki unda qoʻllaniladigan turli usullar: matnni ifodali oʻqish, rollarga boʻliboʻqish, tanlab oʻqish, yod olish, asar mazmuni yuzasidan reja tuzish va shu asosda qayta hikoyalash, qisqartirib hikoyalash, shaxsini oʻzgartirib hikoyalash, asar mavzusini aniqlash, qahramonlarning fe'l-avorini tavsiflash va hokazolar oʻquvchilarning ogʻzaki nutqini oʻstirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Sinfdan tashqari oʻqish darslarida xalq ogʻzaki ijodi (ertak, maqol, topishmoq) ni oʻqiboʻrganish, badiiy asarni tahlil qilish orqali ogʻzaki nutqni oʻstirishning muhim omillaridan hisoblanadi.

REFERENCES:

1. P.I.Ivanov.M.E.Zufarova Umumiy Psixologiya
2. G'oziyev E "Umumiy psixologiya" 1-kitobi Toshkent 2004
3. Berdievich, IB, & Nazinovich, SDND (2021). Dars va uning tahlili ta'lim sifatini oshirish omili sifatida. Yevropa olimlari jurnali , 2 (1), 42-45.
4. Csanady, M., Sepp, R., Blazso, P., Polgar, N., Racz, P., Jebelovszki, E., ... & Forster, T. (2004). 22 Low prevalence of beta myosin heavy chain gene mutations in Hungarian patients with hypertrophic cardiomyopathy. European Journal of Heart Failure Supplements, 3, 2-2.
5. Haydarova, S., & Nurqulova, G. (2023). EMERGENCE OF AGGRESSION AND NEGATIVISM IN PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTICS OF ADOLESCENT PERIOD. International Bulletin of Engineering and Technology, 3(10), 62-64.
6. qizi Imonova, MB (2023). MUSIQANING INSON HISSIYOTIGA TASIRI. National Scientific Research International Journal natijalari , 2 (3), 156-161.
7. Иманов, Б., & Имонова, М. (2021). Развитие творческих способностей учеников при выполнении проблемных экспериментов по физике с помощью инновационных технологий. Общество и инновации, 2(2), 222-227.
8. Imonova, M. B. (2023). Oila tinchligi–jamiyat faravonligi asosi. Finland academic research science publisher, 1148-1151.
9. Имонова, М., & Тожиева, Д. (2023). Роль сиблинговых отношений в когнитивном развитии детей. Традиции и инновации в исследовании и преподавании языков, 1(1), 447-453.
10. Имонова, М. (2023). Musiqiy tarbiya–qudratli quroldir yohud musiqiy tarbiyaning shaxs shakllanishiga tasiri. Современные тенденции психологической службы в системе образования: теория и практика, 1(1), 35-37.

11. Имонова, М., & Таджиева, Д. (2023). Boshlangich sinf oquvchilarida milliy tarbiyani pedagogik va psixologik rivojlanishi qonuniyatlari. Современные тенденции психологической службы в системе образования: теория и практика, 1(1), 74-76.

12. Иманова, М. Б. (2021). ШАХС ХАРАКТЕРИ АКЦЕНТУАЦИЯСИ ВА ДЕСТРУКТИВ ХУЛҚ-АТВОР. Academic research in educational sciences, 2(11), 1399-1403.

13. Imanov, B. (2023). NEGATIVE FACTORS AFFECTING THE QUALITY OF EDUCATION AND WAYS TO ELIMINATE THEM. Science and innovation, 2(B3), 355-358.

14. Имонова, М. Б. (2023). ВАЖНОСТЬ СЕСТРОВЫХ ОТНОШЕНИЙ В ЛИЧНОМ РАЗВИТИИ. FORMATION OF PSYCHOLOGY AND PEDAGOGY AS INTERDISCIPLINARY SCIENCES, 2(22), 120-123.

15. Imonova, M. B. (2023). Causes of Suicide Tendency in Adolescents. Journal of Discoveries in Applied and Natural Science, 1(1), 62-67.

16. Иманов, Б., & Иманова, М. Б. Қ. (2021). ДАРС ТУЗИЛМАСИ ВА УНГА ТАЙЁРГАРЛИК. Academic research in educational sciences, 2(5), 1158-1162.

17. Имонова, М. Б. (2023). РОЛЬ ОТНОШЕНИЯ СИБЛИНГА В ПРОБУЖДЕНИИ МОТИВОВ ОБУЧЕНИЯ ДЕТЕЙ. Евразийский журнал социальных наук, философии и культуры, 3(10), 101-104.

18. Imanov, B. B. (2023). O'QUVCHILARNING TABIATDA SODIR BO'LAYOTGAN FIZIK JARAYONLARNI ANGLAB ETISHDA TAJRIBALARNING O'RNI. Interpretation and researches, 2(1).

19. Imanov, B. (2023). NEGATIVE FACTORS AFFECTING THE QUALITY OF EDUCATION AND WAYS TO ELIMINATE THEM. Science and innovation, 2(B3), 355-358.

20. Imanov, B. (2023). MALAKALI MUTAXASSIS SIFATLI TA'LIM VOSITASI SIFATIDA. Namangan davlat universiteti Ilmiy axborotnomasi, (6), 855-859.

21. Imanov, B. B. (2021). Competences in the quality of education and their organization. ASIAN JOURNAL OF MULTIDIMENSIONAL RESEARCH, 10(5), 419-424.

22. Imanov, B. B. (2021). Lesson and its analysis as factor of increasing the qualiyy of education. European scholar Journal. Available online at//www. scolarzest. com, 1.

23. Karimov, R. R., Imanov, B. B., Karimov, Y. Z., & Abulova, M. R. K изледованию иенусообразному рабочим fgenom mini-izmelchitelya для губых кормов. Toshdtu news" magazine, Tashkent, 123-126.

24. Mahmudov, YG, & Imanov, BB (2021). Dars sifati ko'rsatkichlari. Osiyo ko'p o'lchovli tadqiqot jurnali , 10 (10), 653-656.

25. Mahmudov, Y. G., & Imanov, B. B. (2021). Lesson quality indicators. Asian Journal of Multidimensional Research, 10(10), 653-656.

26. Nurqulova, G. (2023). PSYCHOLOGICAL CONDITIONS FOR STIMULATING COGNITIVE ACTIVITY IN SCHOOLCHILDREN OF YOUNGER AGE. Modern Science and Research, 2(12), 1262-1265.

27. Nurkulova, G. (2022). THE PSYCHOLOGY OF SUBORDINATE BEHAVIOR. Emergent: Journal of Educational Discoveries and Lifelong Learning (EJEDL), 3(12), 204-207.

28. Nurqulova, G. ., & Saydaliyeva, M. (2023). PSYCHOLOGICAL METHODS OF EDUCATION AND DEVELOPMENT ACCORDING TO THE CHILD'S TEMPERAMENT. International Bulletin of Engineering and Technology, 3(10), 92–95.

29. Summers, D., Kushzhanov, N., Almurzayeva, B., Yesengulova, M., Abdirakhmanova, Y., Safarov, R., & Imanov, B. MORAL DILLEMMAS IN DIGITAL & FOREIGHN WORLD. BULLETIN OF NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN ISSN 1991-3494 Volume 2, Number 372 (2018), 68–74.

30. Xudoyqulova, S. (2023). CHILDREN OF PRESCHOOL AND PRIMARY SCHOOL AGE FORMATION OF BEHAVIOR. Modern Science and Research, 2(12), 457-461.

31. Худойқулова, Ш. Ҳ., & Шарафутдинова, Х. Г. (2021). ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ИЗУЧЕНИЯ ПОВЕДЕНИЯ И ЭМОЦИЙ ДЕТЕЙ В СЕМЬЕ. Экономика и социум, (4-2 (83)), 666-671.

32. Худойқулова, Ш. Ҳ., & Шарафутдинова, Х. Г. (2021). THEORETICAL BASIS OF STUDYING THE BEHAVIOR AND EMOTIONS OF CHILDREN IN THE FAMILY. Экономика и социум, (4-2), 666-671.

33. Xudoyqulova , S. (2023). SUBJECT: PSYCHOLOGICAL APPEARANCES OF THE EMOTIONAL STATE IN ADOLESCENTS. Educational Research in Universal Sciences, 2(17), 974–977.

34. XUDOYQULOVA, S., & SAYDALIYEVA, M. (2023). The Role of Parental Psychology in the Formation of a Particular Religious Beliefs in A Child. Eurasian Scientific Herald, 21, 54-58.